

Μαρία Αγγελίδου • Ειρήνη Βοκοτοπούλου

1821: ερωτήσεις μόνο!

εικονογράφηση
Φοίβος Χαλκιάπουλος

1821:
ερωτήσεις μόνο!

© 2021, Κείμενο: Μαρία Αγγελίδου, Ειρήνη Βοκοτοπούλου
© 2021, Εικονογράφηση: Φοίβος Χαλκιάπουλος
© 2021, Εκδόσεις Ίκαρος

Επιμέλεια έκδοσης: Ειρήνη Βοκοτοπούλου
Τυπογραφική επιμέλεια: Βασίλης Δουβίτσας
Σχεδιασμός: ICI KOINΣΕΠ
Εκτύπωση: Μητρόπολις Α.Ε.
Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς – Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Πρώτη έκδοση: Μάιος 2021
ISBN 978-960-572-414-6

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης – Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • Βουλής 4, 105 62, Αθήνα
ΤΗΛ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr • info@ikarosbooks.gr

Μαρία Αγγελίδου • Ειρήνη Βοκοτοπούλου

1821:
ερωτήσεις μόνο!

εικονογράφηση:
Φοίβος Χαλκιάπουλος

ΙΚΑΡΟΣ

Εισαγωγή
Πόσα χρόνια κράτησε η Επανάσταση του 1821;

9 Επανάσταση

Λίγη Ιστορία: Τι σημαίνει επανάσταση;
Μια ιστορία: Η επινόηση της Αρχής
Με τη φωνή τους: *Κολοκοτρώνης, Λουδοβίκος Στράνης...*

16 Πατρίδα

Λίγη Ιστορία: Για την αγάπη ποιας πατρίδας;
Μια ιστορία: Πατρίδα με όνομα
Με τη φωνή τους: *Σπυρομήλιος, Μακρυγιάννης, Τερτσέτης...*

24 Γλώσσα

Λίγη Ιστορία: Σε ποια γλώσσα να γράψουμε την Ιστορία μας;
Μια ιστορία: Μια πατρίδα από λέξεις
Με τη φωνή τους: *Σολωμός, Κοραΐς, Φωτάκος, Heideck...*

32 Και Ανατολή και Δύση

Λίγη Ιστορία: Σε ποια μεριά του χάρτη;
Μια ιστορία: Η αλλαξιά
Με τη φωνή τους: *Howe, Αταουλλάχ Εφέντης...*

40 Στρατός

Λίγη Ιστορία: Τακτικός ή άτακτος στρατός;
Μια ιστορία: Ομοβροντίες από σιωπή
Με τη φωνή τους: *Κολοκοτρώνης, Φωτάκος, Κόκκινος...*

Εχθροί 48

Λίγη Ιστορία: Όλοι εναντίον όλων;

Μια ιστορία: Ο γάμος που δεν έγινε

Με τη φωνή τους: *Post, Σπηλιάδης, Γιουσούφ Μπέης...*

Ξένοι 56

Λίγη Ιστορία: Ποιος είναι ο ξένος;

Μια ιστορία: Ένας δάσκαλος πολέμου στον Μωριά

Με τη φωνή τους: *Miller, Κολοκοτρώνης, Τζεβντέτ Πασάς...*

Διπλωματία 64

Λίγη Ιστορία: Μπορούμε μόνοι μας;

Μια ιστορία: Θέλει το δώρο αντίδωρο;

Με τη φωνή τους: *Κάλβος, Μαυροκορδάτος...*

Χρήματα 72

Λίγη Ιστορία: Ποιος κρατάει την «κάσα»;

Μια ιστορία: Το ένα γρόσι

Με τη φωνή τους: *Ορλάνδος, Λουριώτης, Γιουσούφ Μπέης...*

Πολίτευμα 80

Λίγη Ιστορία: Πώς θα κυβερνηθούμε;

Μια ιστορία: Ένα χαρτί μικρόν

Με τη φωνή τους: *G. Cochrane, Δραγούμης, Heideck...*

Ευχαριστίες στα βιβλία

Πηγές εικονογράφησης

Βιβλιογραφία

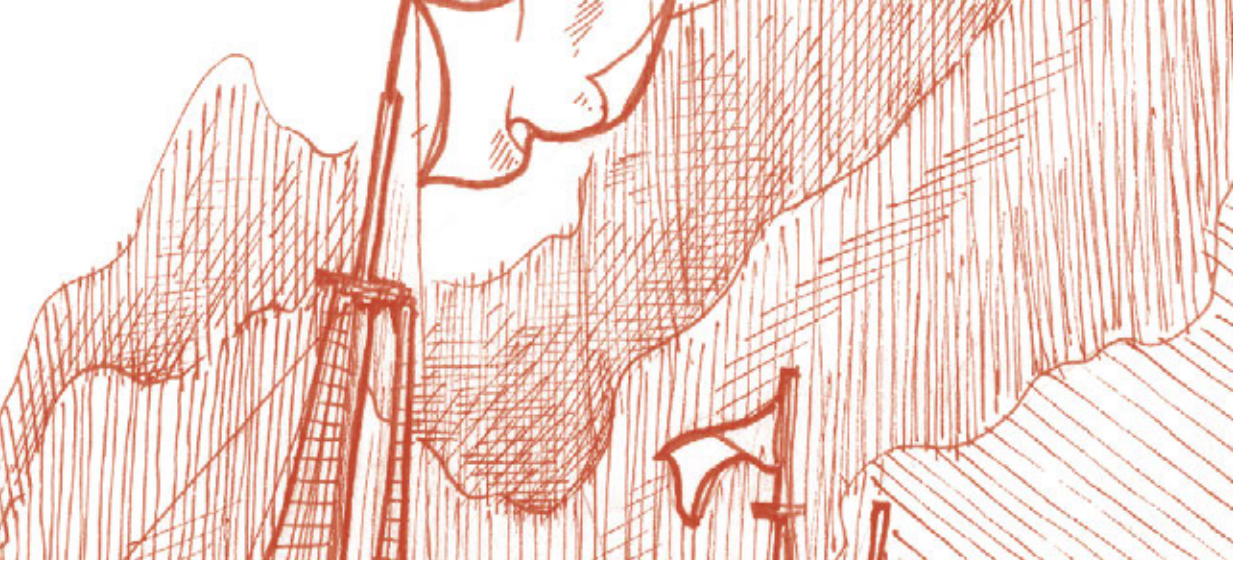

Τιτί με
ερωτήσεις;

Όλα τα χωράει η Ιστορία, όλα μέσα της τα κλείνει, όλα μέσα της γίνονται. Μικρά και μεγάλα, κοντινά και μακρινά. Όσο πιο μεγάλη, όσο πιο κοντινή είναι μια ιστορία, τόσο δυσκολεύεται κανείς να μιλήσει γι' αυτήν. Η Επανάσταση του 1821 είναι μια ιστορία απίστευτα σύνθετη, τρομερή σε διάρκεια, κατατρίχνη σε γεγονότα. Μια ιστορία πολύ μεγάλη και πολύ κοντινή. Όσα κι αν αφηγηθεί κανείς, όσα κι αν περιγράψει, είναι αμέτρητα αυτά που μένουν απ' έξω: Μικρές λεπτομέρειες, απ' αυτές που φωτίζουν την πραγματική ζωή αληθινών ανθρώπων ή συμβάντα κι επεισόδια αποφασιστικά και σπουδαία, απ' αυτά που αλλάζουν μέχρι και το νόημα της Ιστορίας ολόκληρης. Αυτό το βιβλίο δεν προσποιείται ότι ξέρει όλες τις απαντήσεις. Δεν ξέρει καν όλες τις ερωτήσεις. Αλλά προσπάθησε ν' ανοίξει όσο περισσότερες μπορούσε, προλάβαινε και άντεχε.

Δεν θέλουμε να ξαναπούμε με διαφορετικά λόγια ιστορίες που έχουν ειπωθεί και γραφτεί ξανά και ξανά. Θέλαμε, δύο άνθρωποι με διαφορετικές προσεγγίσεις, να δείξουμε την ατελείωτη ποικιλία των γεγονότων που μας συγκίνησαν, μας προβλημάτισαν, μας ενθουσίασαν. Και ν' αποτυπώσουμε τ' ατελείωτα διαβάσματά μας, μαζί με τις ατελείωτες συζητήσεις και απορίες και συμφωνίες και

Η Ναυμαχία του Ναβαρίνου το 1827 έκρινε την πορεία της Ελληνικής Επανάστασης.

διαφωνίες μας, που σχεδόν πάντα κατέληγαν σε ερωτήσεις. Αυτές τις ερωτήσεις κάναμε βιβλίο. Για να φωτίσουμε μέσα μας τι ήταν αυτό που αναζητούσαμε, τι απαντήσεις περιμέναμε να βρούμε μέσα από τις ιστορίες. Και γιατί έτσι θα θέλαμε να πλησιάζει κανείς την Ιστορία και τις ιστορίες της: ρωτώντας, ερευνώντας, διαβάζοντας ακόμα μια μαρτυρία, ερμηνεύοντας τα κίνητρα, τις επιδιώξεις, τα όνειρα ανθρώπων που έζησαν στ' αλήθεια και είναι οι ζωές τους οι ψηφίδες μιας ιστορίας που συνεχίζεται μέχρι σήμερα, διακόσια χρόνια μετά.

Πώς;

Σε δέκα κεφάλαια προσπαθήσαμε να αναδείξουμε όχι τα γεγονότα με χρονολογική σειρά, αλλά **δέκα σημαντικά θέματα** που καθόρισαν την εξέλιξη και την έκβαση των γεγονότων. Σε κάθε κεφάλαιο υπάρχει «**λίγη Ιστορία**» που περιγράφει το ιστορικό πλαίσιο, κατόπιν «**μία ιστορία**» που αφηγείται ένα συγκεκριμένο γεγονός και φωτίζει με τον δικό της τρόπο το θέμα και, τέλος, «**η φωνή τους**», τα λόγια των ανθρώπων που έζησαν και αφηγήθηκαν τα γεγονότα, ο καθένας με τον δικό του τρόπο και τη δική του οπτική.

Πού; Πότε;

Στο «**χρονολόγιο**» μπορεί κανείς να δει τη χρονολογική σειρά των γεγονότων και το πότε έγινε το καθετί απ' όσα αφηγούνται οι ιστορίες.

Δεν θέλουμε να γιορτάσουμε μια ακόμη επέτειο, αλλά να βρούμε τρόπους να καταλάβουμε το χτες και το σήμερα. Πάντα ρωτώντας, πάντα ερευνώντας, πάντα ερμηνεύοντας. Γιατί οι ερωτήσεις είναι που γεννούν καινούργιες ιστορίες, άξιες να τις αφηγηθεί κάποιος κάποτε και να ρωτήσει γι' αυτές.

Γιανιά γιατί;
Ή μάλλον
προς τι;

1821

- Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, αρχηγός της Φιλικής Εταιρείας, κηρύσσει την Επανάσταση στο Ιάσιο της Μολδαβίας, η οποία πνίγεται στο αίμα.
- Ξεσπάει η Επανάσταση στην Πελοπόννησο και στα νησιά του Αιγαίου.
- Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος φτάνει στο Μεσολόγγι.
- Άλωση της Τριπολιτσάς.
- Πρώτοι φιλέλληνες Ευρωπαίοι στην επαναστατημένη Ελλάδα.

1822

- Α' Εθνοσυνέλευση στην Επίδαυρο και ψήφιση του Προσωρινού Πολιτεύματος της Ελλάδος.
- Σφαγή της Χίου και πυρπόληση από τον Κωνσταντίνο Κανάρη της τουρκικής ναυαρχίδας.
- Μάχη και ήττα στο Πέτα.
- Καταστροφή του στρατού του Δράμαλη στα Δερβενάκια από τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη.

1829

- Οι ενέργειες του Καποδίστρια προκαλούν έντονη δυσαρέσκεια και διαμορφώνεται ένα αντιπολιτευτικό κίνημα.
- Τελευταία μάχη της Επανάστασης στην Πέτρα Βοιωτίας.
- Στην Πελοπόννησο, γαλλική επιστημονική αποστολή ερευνά τις αρχαίες θέσεις που αναφέρουν ο Πausanias και ο Στράβωνας.

1830

- Ο ναύαρχος Μιαούλης αντιτίθεται στη διακυβέρνηση Καποδίστρια και πυρπολεί τον ελληνικό στόλο στο λιμάνι του Πόρου.
- 3 Φεβρουαρίου: Υπογράφεται το «Πρωτόκολλο του Λονδίνου» που αναγνωρίζει την Ελλάδα ως ανεξάρτητο κράτος και καθορίζει τα σύνορά της μέχρι τους ποταμούς Αχελώο και Σπερχειό.

Πόσα χρόνια κράτησε η

1823

- Β' Εθνοσυνέλευση στο Άστρος και αναθεώρηση του συντάγματος της Επιδαύρου.
- Ο Διονύσιος Σολωμός συνθέτει τον *Ύμνο εις την Ελευθερίαν*.

1824

- Ο Λόρδος Βύρων φτάνει στο Μεσολόγγι, όπου θα πεθάνει λίγους μήνες αργότερα.
- Α' εμφύλιος πόλεμος (στρατιωτικοί αρχηγοί εναντίον πολιτικών).
- Φτάνει το πρώτο αγγλικό δάνειο.
- Καταστροφή των Ψαρών.
- Ναυμαχία του Γέροντα.
- Β' εμφύλιος πόλεμος (Υδραίοι, Σπετσιώτες και Ρουμελιώτες εναντίον Πελοποννησίων).

1831

- 9 Οκτωβρίου: Δολοφονία του Καποδίστρια. Το επόμενο διάστημα επικρατεί αναρχία στο νεοσύστατο κράτος.
- Αρχίζει να εκδίδεται το επιστημονικό έργο της γαλλικής αποστολής που περιλαμβάνει χάρτες, αποτυπώσεις κυρίως αρχαιολογικών χώρων, κτιρίων και αντικειμένων.

Τα επόμενα χρόνια θα επιλεγεί ο ανήλικος Όθων της Βαυαρίας βασιλιάς της Ελλάδας και μέχρι την ενηλικίωσή του τη διακυβέρνηση της χώρας αναλαμβάνει ένα συμβούλιο Βαυαρών αντιβασιλέων. Θα δημιουργηθούν τρία πολιτικά κόμματα, το αγγλικό, το γαλλικό και το ρωσικό, αλλά η Εθνοσυνέλευση που θα ψήφιζε το καινούργιο σύνταγμα δεν θα συγκληθεί ποτέ. Το 1833 η Ελληνική Εκκλησία ανακηρύσσεται αυτοκέφαλη χωρίς τη συγκατάθεση του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Θα φτάσουμε στο 1834 για να φύγουν οι Τούρκοι από την Ακρόπολη και να γίνει η Αθήνα πρωτεύουσα της Ελλάδας.

Επανάσταση του 1821;

1825

- Ο Κολοκοτρώνης μαζί με άλλους οπλαρχηγούς φυλακίζονται από την κυβέρνηση στην Ύδρα.
- Τουρκοαιγυπτιακά στρατεύματα του Ιμπραήμ Πασά αποβιβάζονται και εισβάλλουν στην Πελοπόννησο.
- Φτάνει το δεύτερο αγγλικό δάνειο στο Ναύπλιο.
- Θάνατος του Οδυσσέα Ανδρούτσου.

1826

- Η Γ' Εθνοσυνέλευση στη Νέα Επίδαυρο αλλάζει το πολίτευμα και αναθέτει τη διακυβέρνηση σε ολιγομελή επιτροπή, εξαιτίας της απελπιστικής κατάστασης των επαναστατημένων από τα στρατεύματα του Ιμπραήμ.
- Το Μεσολόγγι, μετά την ηρωική «έξοδο» των κατοίκων του, πέφτει στα χέρια των Τούρκων.
- Φτάνει στην Ελλάδα το πρώτο ατμοκίνητο πολεμικό πλοίο με το όνομα «Καρτερία».

Την εποχή που η Αθήνα γίνεται πρωτεύουσα της Ελλάδας, δεν είναι παρά ένα χωριό που απλώνεται γύρω από τον βράχο της Ακρόπολης

1827

- Ο κόμης Ιωάννης Καποδίστριας εκλέγεται κυβερνήτης της Ελλάδας.
- Η Γ' Εθνοσυνέλευση στην Τροιζήνα ψηφίζει το «Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος».
- Θάνατος του Καραϊσκάκη.
- Μάχη του Φαλήρου και παράδοση της Ακρόπολης στους Τούρκους.
- 20 Οκτωβρίου: Ναυμαχία του Ναβαρίνου και ήττα του τουρκοαιγυπτιακού στόλου από τις τρεις Μεγάλες Δυνάμεις, Αγγλία, Γαλλία και Ρωσία.

1828

- 6 Ιανουαρίου: Ο Ιωάννης Καποδίστριας φτάνει στο Ναύπλιο. Για να αντιμετωπίσει την αναρχία που επικρατεί, ιδρύει ένα συγκεντρωτικό κυβερνητικό όργανο, το «Πανελλήνιον», χωρίς να συγκαλέσει την Εθνοσυνέλευση.
- Η κυβέρνηση διαπραγματεύεται με τους εκπροσώπους των Μεγάλων Δυνάμεων τα σύνορα του κράτους.
- Φτάνει στην Πελοπόννησο γαλλικό εκστρατευτικό σώμα για να διώξει τα στρατεύματα του Ιμπραήμ Πασά.

Επανάσταση

εξέγερση | ξεσηκωμός | ανταρσία | εθνεγερσία | απελευθερωτικός αγώνας

Τι σημαίνει επανάσταση;

Επαναστάσεις ξεσπούν τον 18ο και τον 19ο αιώνα σε όλο τον κόσμο. Πρώτα η Αμερικανική Επανάσταση, ύστερα η Γαλλική κατά της απολυταρχίας των Λουδοβίκων. Αργότερα, στην Ισπανία, στην Ιταλία, σε χώρες της Λατινικής Αμερικής.

Οι λαοί της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, οι Σέρβοι, οι Έλληνες, ξεσηκώνονται στη διάρκεια του 18ου αιώνα και οι εξεγέρσεις πνίγονται τελικά στο αίμα. Όμως, στην Οθωμανική αυτοκρατορία έχει αρχίσει μια παρατεταμένη περίοδος παρακμής που θα οδηγήσει, τελικά, στη διάλυσή της στις αρχές του 20ού αιώνα.

Μέσα σ' αυτό το γενικευμένο επαναστατικό περιβάλλον οι Έλληνες, οργανωμένοι στην αρχή γύρω από τη Φιλική Εταιρεία, απλωμένοι σε παροικίες σε όλη την Ευρώπη και στην Οθωμανική αυτοκρατορία, ξεσηκώνονται σ' έναν αγώνα ελευθερίας, διεκδικώντας το δικαίωμά τους στη γλώσσα τους, στη θρησκεία τους, το δικαίωμά τους να ζήσουν ελεύθεροι σ' ένα ελληνικό κράτος. Η Επανάσταση ξεκινάει από τις Παραδουνάβιες ηγεμονίες, αλλά τελικά θα επικρατήσει και θα ριζώσει στην Πελοπόννησο. Σ' αυτόν τον κλειστό τόπο θα φτάσουν τα μηνύματα του επαναστατικού ρεύματος της Ευρώπης που θα εξαπλωθεί στα νησιά του Αιγαίου, στη Ρούμελη και ως την Κρήτη και την Κύπρο. Σ' αυτή την επανάσταση θα αναμετρηθούν ο παραδοσιακός τρόπος ζωής και ένας καινούργιος κόσμος με διαφορετικές αξίες.

Διαφορετικά όνειρα, προσδοκίες, πολιτικές αφετηρίες θα κονταροχτυπηθούν στις εθνοσυνελεύσεις, στη διατύπωση των συνταγμάτων, στις πρώτες κυβερνήσεις του ελεύθερου κράτους, επαναστατικές διαδικασίες όλες αυτές. Οπλαρχηγοί, πρόκριτοι, πολιτικοί συζητούν, διαφωνούν και αποφασίζουν στις εθνοσυνελεύσεις, για ελευθερία, ιδιοκτησία, δημοκρατία, δικαιώματα. Στη θέση του σουλτάνου, θέλουν να βάλουν το σύνταγμα και τους νόμους, στη θέση των τοπικών αρχόντων ένα διοικητικό σύστημα δίκαιο και κοινό για όλους τους πολίτες.

Έχουν κοινά
οράματα για το
μέλλον του αγώνα
οι οπλαρχηγοί,
οι έμποροι και οι
φαναριώτες;

Πόσο
«επαναστατικό»
είναι το όραμα κάθε
ομάδας, για το
ανεξάρτητο κράτος
που μάχονται να
δεμελιώσουν;